

U S N E S E N Í

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, složený z předsedy JUDr. Pavla Simona a soudců JUDr. Romana Fialy, JUDr. Michala Mazance, JUDr. Pavla Pavlíka, JUDr. Petra Průchy a JUDr. Marie Žiškové, rozhodl o návrhu **České správy sociálního zabezpečení**, se sídlem v Praze 5, Křížová 25, na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi tímto úřadem a **Městským soudem v Brně**, a dalších účastníků řízení vedeného u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 87 D 243/2009, o dědictví po B. H., o nároku na jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 261/2001 Sb., ve věci v úvahu přicházejících dědiců: A. H., Z. H., D. H., A. M., M. H., B. H., R. H., B. H., B. H., J. H., J. K., E. D., M. H., B. H., S. H., Z. H., V. K.

t a k t o :

- I. **Příslušný** vydat rozhodnutí o tom, kdo jsou dědici nároku na jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 261/2001 Sb. po zemřelé B. H., r. č. X, a v jakém poměru, **je soud.**
- II. Usnesení Městského soudu v Brně ze dne 16. 9. 2013, čj. 87 D 243/2009 - 119, **se zrušuje.**

O d ů v o d n ě n í :

Návrhem doručeným dne 29. 11. 2013 se Česká správa sociálního zabezpečení (dále též „navrhovatelka“) domáhala, aby zvláštní senát rozhodl spor o pravomoc vzniklý ve smyslu § 1 odst. 1 písm. a) zákona č. 131/2002 Sb. o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále také jen „zákon č. 131/2002 Sb.“), mezi ním a Městským soudem v Brně ve věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 87 D 243/2009.

Z předloženého správního spisu a z podání navrhovatelky vyplynuly následující skutečnosti:

Dne 11. 11. 2002 u České správy sociálního zabezpečení uplatnila B. H., nar. X (dále též „žadatelka“), žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů, jako osoba uvedená v § 1 odst. 3 tohoto zákona. Tato žádost byla rozhodnutím navrhovatelky ze dne 15. 9. 2005 zamítnuta. Dne 5. 5. 2009 žadatelka zemřela. Dne 1. 7. 2009 uplatnil pozůstalý manžel „žádost o přešetření“ žádosti žadatelky o poskytnutí jednorázové peněžní částky, kterou navrhovatelka posoudila jako žádost o provedení nového řízení a vydání nového rozhodnutí ve smyslu § 101 písm. b) správního řádu. V novém řízení

dospěla navrhovatelka k závěru, že žadatelkou uplatněný nárok je možno považovat za prokázaný, takže by jí náležela částka 60 000 Kč.

Podle § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. včas uplatněný nárok, pokud o něm nebylo rozhodnuto nebo pokud nedošlo k výplatě jednorázové peněžní částky, přechází v případě úmrtí oprávněné osoby na její dědice.

Dopisem ze dne 15. 9. 2010 přihlásila navrhovatelka u Městského soudu v Brně nárok na jednorázovou peněžní částku ve výši 60 000 Kč do dědictví po žadatelce a požádala o zaslání rozhodnutí o ukončení dědického řízení.

Dne 25. 1. 2011 navrhovatelka usnesením řízení o poskytnutí předmětné jednorázové částky přerušila do doby, než jí bude doručeno rozhodnutí soudu o skončení řízení o dědictví zůstavitelky. Přerušování řízení navrhovatelka odůvodnila tak, že přiznání jednorázové peněžní částky a rozdělení této částky mezi dědice závisí na řešení předběžné otázky, jíž je určení okruhu dědiců a jejich dědických podílů. K rozhodování o této otázce je příslušný okresní soud, v jehož obvodu měla zůstavitelka poslední bydliště.

Přípisem doručeným 29. 12. 2011 informoval navrhovatelku Mgr. Pavel Vrba jako soudní komisař pověřený Městským soudem v Brně projednáním dědictví po žadatelce, že dědické řízení bylo skončeno usnesením Městského soudu v Brně ze dne 22. 12. 2011, č.j. 87 D 243/2009 - 94, které nabylo právní moci dne 22. 12. 2011. Uvedl, že na žádost navrhovatelky Městský soud v Brně zahájil dodatečné dědické řízení, které podle § 175h odst. 1 občanského soudního řádu zastavil, neboť se neobjevil žádný nový majetek ve smyslu § 175x občanského soudního řádu; v přípisu byly dále uvedeny osoby, které přicházejí v úvahu jako dědici zůstavitelky. Tento postup byl zdůvodněn tím, že soud se neztotožnil s argumentací uvedenou v žádosti navrhovatelky ze dne 15. 9. 2010, s odkazem na „změnu judikatury“ Nejvyššího správního soudu, podle které *užití pojmu „dědic“ v § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. znamená, že na nárok podle uvedeného zákona se použije ustanovení občanského zákoníku upravující dědění, a to nejen pro vymezení okruhu osob, na které včas uplatněný nárok přechází, ale i pro určení poměru, v jakém jim bude jednorázová částka vyplacena.* Soud naopak přijal za svou argumentaci uvedenou v rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8. 10. 1998, sp. zn. 2 A 735/98, a rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 9. 2001, sp. zn. 5 A 519/2001, v jímž smyslu *jde o zákonný přechod nároku úmrtím oprávněné osoby na dědice a tento nárok není předmětem dědictví, ale stává se samostatným právním nárokem, jež uplatnění je možné přímo u České správy sociálního zabezpečení, která je dědicem ve smyslu občanského zákoníku.*

Navrhovatelka dopisem ze dne 4. 7. 2013 opětovně přihlásila nárok na jednorázovou peněžní částku ve výši 60 000 Kč do řízení o dědictví. Řízení bylo opět zastaveno podle ustanovení § 175h odst. 1 občanského soudního řádu usnesením Městského soudu v Brně ze dne 16. 9. 2013, č.j. 87 D 243/2009 - 119 se stejnou argumentací jako při předchozím zastavení řízení.

Při řešení vzniklého sporu o pravomoc mezi správním úřadem a obecným soudem se zvláštní senát řídil následující úvahou:

S účinností od 1. 1. 2003 se postupuje při kladných nebo záporných kompetenčních sporech o pravomoc nebo věcnou příslušnost vydat rozhodnutí podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.

Kladným (pozitivním) kompetenčním sporem je dle § 1 odst. 2 zákona č. 131/2002 Sb. spor, ve kterém si jedna strana osobuje pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků, o níž bylo druhou stranou vydáno pravomocné rozhodnutí; záporným

(negativním) sporem je podle téhož ustanovení spor, ve kterém jeho strany popírají svou pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků.

Městský soud v Brně v předcházejícím soudním řízení popřel svou pravomoc rozhodnout věc a navrhovatel popírá svou pravomoc rozhodnout po postoupení věci; zvláštní senát konstatuje, že se ve věci jedná o negativní (záporný) kompetenční spor, k jehož projednání a rozhodnutí je povolán zákonem o některých kompetenčních sporech.

Zvláštní senát rozhoduje o kompetenčním sporu podle skutkového a právního stavu ke dni svého rozhodnutí (srov. č. 485/2005 Sb. NSS).

Podle § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. *včas uplatněný nárok, pokud o něm nebylo rozhodnuto nebo pokud nedošlo k výplatě jednorázové peněžní částky, přechází v případě úmrtí oprávněné osoby na její dědice.*

Výkladem pojmu „dědic“, užitého v § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb., se zabýval rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 4. 5. 2010, čj. 4 Ads 77/2007 - 91. Rozšířený senát dospěl k závěru, že:

Užití pojmu „dědic“ v § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. znamená, že na nárok podle uvedeného zákona se použijí ustanovení občanského zákoníku upravující dědění, a to nejen pro vymezení okruhu osob, na které včas uplatněný nárok přechází, ale i pro určení poměru, v jakém jim bude jednorázová peněžní částka vyplacena. Nezbytným podkladem pro rozhodování o včas uplatněném nároku, o němž nebylo za života oprávněné osoby rozhodnuto nebo nedošlo k jeho výplatě, je v případě jejího úmrtí pravomocné rozhodnutí soudu o dědictví.

Dozví-li se příslušný orgán podle § 6 zákona č. 261/2001 Sb., že zemřela oprávněná osoba, která uplatnila nárok podle tohoto zákona, o němž ještě nebylo rozhodnuto (tvrzený nárok) nebo sice rozhodnuto bylo, ale nedošlo k výplatě příznané jednorázové peněžní částky (příznaný, ale nevyplacený nárok), oznámí to dědickému soudu a spolu s tím mu sdělí informace o dosavadním stavu správního řízení. Řízení o nároku vždy přeruší. Po rozhodnutí o dědictví příslušný orgán dokončí správní řízení s dědicem či dědici nároku.

V odůvodnění předmětného usnesení rozšířený senát Nejvyššího správního soudu zejména uvedl:

Pravidla českého dědického práva vycházejí z toho, že dědění je klíčovým rodinněprávním a majetkověprávním institutem s ústavní dimenzí sloužícím k zachování podstaty majetku mezi generacemi a přispívajícím k vytváření společenského blahobytu tím, že umožní zůstaviteli předat následujícím generacím jim nabyté majetkové hodnoty. Zákonná úprava tedy musí uvedená pravidla respektovat, anebo je ve zvláštních případech nabrát dostatečně určitě a jednoznačně formulovanými pravidly speciálními. Nelze-li v konkrétním případě zákona č. 261/2001 Sb. taková zvláštní pravidla vysledovat, je nutno dospět k závěru, že odkaz na „dědice“ neznamená nic jiného než odkaz na komplexní pravidla dědického práva, včetně pravidla o prioritě dědění ze závěti před děděním ze zákona, o podmínkách vydědění a ustanovení o nepominutelných dědicích a včetně pravidel o tom, že za určitých okolností se výše podílů jednotlivých dědiců liší s ohledem na režim dědické posloupnosti (tj. že se uplatní pravidlo zakotvené v § 473 odst. 2 o. z., podle něhož [n]edědí-li některé dítě, nabývají jeho dědického podílu stejným dílem jeho děti. Jestliže nedědí ani tyto děti nebo některé z nich, dědí stejným dílem jejich potomci).

Dozví-li se příslušný orgán, že oprávněná osoba, která uplatnila nárok podle zákona č. 261/2001 Sb., přičemž o tomto nároku ještě nebylo rozhodnuto nebo sice rozhodnuto bylo, ale nedošlo k výplatě na jeho základě příznané jednorázové peněžní částky, zemřela, zjistí u dědického soudu oprávněné osoby [§ 9 odst. 1, § 88 písm. j) o. s. ř.], zda již proběhlo podle § 175a odst. 1 o. s. ř. dědické řízení; v případě, že neprobíhá, dá k jeho zahájení podnět podle § 57 odst. 1 písm. a) spr. ř. Dědickému soudu (notáři) rovněž sdělí informace

o dosavadním stavu správního řízení o nároku, zejména o výši přiznané jednorázové peněžní částky či o její uplatňované nebo pravděpodobné výši, nebyla-li zatím přiznána, a vždy přeruší správní řízení [§ 64 odst. 1 písm. c) spr.ř.

Příslušný správní orgán nemá v řízení o nároku podle zákona č. 261/2001 Sb. pravomoc rozhodnout, kdo je dědicem oprávněné osoby, a přerušit řízení musí, neboť ačkoli by jej ustanovení § 64 odst. 1 písm. c) spr. ř. v tomto ohledu zmocňovalo k úvaze, zda tak učinit, anebo nikoli, nedostatek pravomoci k rozhodnutí mu jinou možnost než přerušit řízení do vyřešení otázky, kdo je dědicem nároku, nedává.

Poté, co dědický soud rozhodne o dědictví a v rámci něho o tom, komu z dědiců nárok podle zákona č. 261/2001 Sb. připadá, příslušný orgán v závislosti na výsledcích dědického řízení pokračuje ve správním řízení s příslušným dědicem či dědici, zdědilo-li nárok vícero dědiců společně. Stěžovatelka je ve správním řízení v dalším vázána rozhodnutím dědického soudu o tom, komu z dědiců uplatněný nárok připadá (tj. je i vázána případně rozhodnutím o tom, v jakých podílech dědicové nárok nabývají, je-li jich více), a pokud uplatněný nárok přizná, musí to zohlednit ve výroku při určení, která osoba obdrží jakou část přiznané jednorázové peněžní částky.

Existence uplatněného nároku podle zákona č. 261/2001 Sb. zpravidla vylučuje, že by dědictví mělo nepatrnou hodnotu, a proto zásadně bude vždy třeba jej v rámci dědictví projednat a zásadně nebude důvodu k zastavení dědického řízení podle § 175b odst. 1 či 2 o. s. ř.

S uvedeným závěrem i argumentací rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu se zvláštní senát v předmětné věci ztotožnil, a neshledal důvodu se od něj jakýmkoliv způsobem odchýlit. Bez významu není ani skutečnost, že tento právní názor rozšířeného senátu příslušné orgány správní orgány přejaly a promítly jej do své rozhodovací praxe.

Zvláštní senát z uvedených důvodů vyslovil, že k rozhodnutí o věci je dána pravomoc soudu (§ 5 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb., výrok I.).

Zvláštní senát podle § 5 odst. 3 zákona č. 131/2002 Sb. zruší rozhodnutí, kterým strana kompetenčního sporu popřela svou pravomoc o věci rozhodovat, ačkoliv podle rozhodnutí zvláštního senátu je vydání rozhodnutí v předmětné věci v její pravomoci. Dalším výrokem proto zvláštní senát zrušil usnesení Městského soudu v Brně ze dne 16. 9. 2013, čj. 87 D 243/2009 - 119 (výrok II.).

Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb. závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy. Dále tedy bude řízení o tom, kdo jsou dědici nároku na jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 261/2001 Sb. po zemřelé B. H., r. č. X, a v jakém poměru, pokračovat Městský soud v Brně.

Zvláštní senát současně poznamenává, že kompetenční spor nastal již v situaci, kdy Městský soud v Brně zastavil dodatečné dědické řízení zahájené na základě dopisu navrhovatelky ze dne 15. 9. 2010. Navrhovatelka však podala žádost o, resp. návrh na, dodatečné dědické řízení opakovaně.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

JUDr. Pavel Simon
předseda zvláštního senátu